

Čtenářská gramotnost

Úroveň čtenáře	5. úroveň – profík
Cílová dovednost	Zpracování informací
Časový odhad	Aktivita – 40 minut Sebehodnocení – 5 minut
Pomůcky	Kniha <i>Dárce</i> , kopie úryvků jako součást pracovního listu 2

Popis dovednosti

Čtenář je schopen shrnout základní myšlenky, s ohledem na žánr textu odpovídá na filozofické otázky. Čtenář rozpozná a popíše autorský záměr, z textu vyvodí a formuluje klady a zápory Jonasova společenství.

Forma aktivity

Individuální

Použité metody a strategie

Myšlenková mapa, volné psaní, T-graf

Využití textu

Český jazyk a literatura, Člověk a společnost

Struktura lekce

Evokace:

Myšlenková mapa: Dokonalý svět. *Jak vypadá vaše představa dokonalého světa? Co by tam nemělo chybět?* Učitel zapisuje na tabuli.

Víte, jak se knihám o takových světech říká? Utopie – idealizovaná představa nereálné lidské společnosti (u-topos – žádné místo, nikde).

Co se ale stane, když se taková fiktivní společnost vyvine špatným směrem a začne mít velké nedostatky? (Antiutopie, dystopie).

Představte si, že svět kolem vás je jako podle šablony, existuje jen jedna univerzální barva, jeden typ nábytku, všichni mají stejný střih vlasů, stejné oblečení. (Bude to utopie nebo antiutopie?)

Uvědomění:

Na základě přečtených úryvků mají žáci rozpoznat a popsat volným psaním záměr autorky. Když všichni přečtou úryvek, učitel měří tři minuty volného psaní. Potom se žáci pokusí vyvodit klady a zápory Jonasova společenství a heslovitě zformulovat do T-grafu.

Reflexe:

Společné shrnutí: Učitel náhodně vyzve jednoho chlapce a jednu dívku, aby prezentovali své volné psaní (pokud se nepřihlásí sami). Moderuje krátkou diskuzi k prezentaci. Potom každý řekne jeden klad nebo zápor, klady a zápory se střídají. Učitel zapisuje na tabuli vedle myšlenkové mapy.

Chtěl bys žít v takovém společenství? Proč ano? Proč ne? (Byla to utopie, nebo antiutopie?)

Návrat k myšlenkové mapě z evokace. *Jaké hrozby z utopie mohou vyplynout?*

Sebehodnocení – metodické okénko

Tabulka sebe/hodnocení umožňuje čtenáři a učiteli ohodnotit zvládnutí konkrétní dovednosti na základě výkonu čtenáře v aktivitě. Sebe/hodnocení provádí čtenář samostatně nebo dle možností čtenáři navzájem po skončení aktivity, vyučující pomáhá vysvětlením rozdílů mezi jednotlivými úrovněmi zvládnutí, aby se čtenáři dokázali ohodnotit, např. pomocí otázek reflektujících proběhnuvší aktivitu nebo na žákovských pracích ukazuje konkrétní projevy rozdílné míry zvládnutí úkolu.

Úskalí

Doplní učitel po skončení aktivity.

Odkazy, zdroje

LOWRY, Lois. *Dárce*. Vyd. 2. Přeložila Dominika KŘEŠŤANOVÁ. Praha: Argo, 2014. ISBN 978-80-257-1316-7.

1. Volné psaní: na základě přečtených úryvků popiš záměr autorky. Co chtěla textem docílit? (3 minuty)

2. Přemýšlej, jaké výhody a nevýhody může přinést tento typ společenství. Klady a zápory heslovitě formuluj do T-grafu. (Aspoň tři klady a tři zápory.)

klady	zápory

3. Co myslíš, proč je část textu napsaná jiným typem písma?

Otcovo zařazení znělo pěstoun. Spolu s ostatními pěstouny měli na starosti tělesné a citové potřeby novodětí v nejranějším věku. Jednomu z novodětí se nevedlo dobře.

„Je to roztomilý hošíček s báječnou povahou. Ale neroste tak rychle, jak by měl, a špatně spí. Zatím ho mám v oddělení zvláštní péče a přikrmujeme ho, ale komise začíná uvažovat o tom, že bychom ho vyřadili.“

Vyřadit novodítě bylo vždycky smutné rozhodnutí, protože ani nedostalo příležitost užít si život ve společenství. A přitom neudělalo nic špatného. Jen ve dvou případech nebylo vyřazení za trest. Vyřazení starých občanů znamenalo příležitost k oslavě dobře a plně prožitého života, a tím druhým bylo vyřazení novodítěte.

„Ale zatím se nevzdávám. Mohl bych požádat komisi o povolení vzít ho sem na noc, kdyby vám to nevadilo.“

„Třeba bychom si ho mohli nechat,“ ozvala se Lily medovým hláskem a tvářila se přitom jako neviňátko. Jenom to hrála, věděl Jonas. Věděli to i rodiče.

„Lily,“ napomenula ji matka s úsměvem. „Znáš přece pravidla.“

Na každou rodinnou jednotku připadaly dvě děti: jedno ženského a jedno mužského pohlaví. V pravidlech to stálo naprosto jasně.

(zkráceno, str. 12–13)

Společenství se řídilo propracovanými pravidly a každé rozhodnutí se pečlivě zvažovalo. Dokonce i výběr partnerů byl tak promyšlený, že když si dospělý zažádal o partnera nebo partnerku, trvalo celé měsíce a někdy i roky, než se dočkal schválení a vyhlášení nového spojení. Braly se v potaz nejrůznější vlastnosti – povaha, hladina energie, inteligence, zájmy – a všechny musely být v dokonalém souladu. Například Jonasova matka byla inteligentnější než otec, ale otec měl klidnější povahu. Navzájem se doplňovali. Jejich spojení jako všechna ostatní po tři roky pečlivě sledovala Rada starších a všechny aspekty musely dopadnout uspokojivě, aby si dvojice mohla zažádat o dítě. Rada starších promýšlela všechno, nejen výběr partnerů, ale i přidělování jmen, umístování novodětí do rodinných jednotek a samozřejmě i zařazování.

(str. 55)

Jonas je vybrán jako „příjemce paměti“. Podrobuje se výcviku, při němž mu dosavadní příjemce paměti předává to, co nikdo jiný nesmí vědět nebo cítit – vzpomínky a zkušenosti předchozích generací.

Nejnápadnější rozdíl byly ty knihy. V Jonasově příbytku měli obvyklé příručky, které patřily do každé domácnosti: slovník a tlustý svazek, ve kterém se popisovaly všechny úřady, továrny, budovy a komise v celém společenství. A samozřejmě Knihu pravidel. Jiné knihy Jonas v životě neviděl, dokonce ani nevěděl, že vůbec existují. Ale v téhle místnosti stály u všech stěn, od podlahy ke stropu, police plné knih. Jonas na ně zůstal zírat. Neuměl si představit, co může být na těch tisících stránek napsané. Že by snad existovala pravidla nadřazená pravidlům, kterými se řídí společenství? Nebo nějaké další popisy úřadů, továren a komisí?

(str. 81)

„Přenesu do tebe vzpomínku na sních,“ řekl stařec a položil Jonasovi ruce na holá záda.

„Proč u nás nemáme sních a sánky a kopce?“ zeptal se Jonas. „A kdy v minulosti jsme je měli? Měli moji rodiče sánky, když byli malí?“

Starý muž pokrčil rameny a krátce se zasmál. „Ne, je to velice vzdálená vzpomínka. Proto mě tolik vyčerpala, musel jsem ji vytáhnout z hloubky mnoha generací. Dostal jsem ji, když jsem se stal příjemcem, a i tehdejší příjemce ji lovil z dávné minulosti.“

„Ale co se s tím vším stalo? Se sněhem a tím ostatním?“

„Regulace podnebí. Se sněhem se hůř pěstovaly potraviny, omezovalo to období růstu. A stávalo se, že kvůli nevypočitatelnému počasí úplně zastavila doprava. Nebylo to praktické, a když jsme zavedli jednotu, prostě se to přežilo. Kopce zrovna tak. Byly nepraktické pro přepravu zboží. Nákladní auta, autobusy. Kopce je brzdily. A tak...“ Mávl rukou, jako by tím gestem srovnal všechny kopce se zemí.

„Máme jednotu.“

(str. 91–92)

Bez problémů jsem rozpoznal/a a popsal/a záměr autorky. Rychle jsem vyvodil/a a heslovitě formuloval/a klady a zápory Jonasova společenství.

Rozpoznal/a jsem záměr autorky, ale na písemnou formulaci všech odpovědí jsem potřeboval/a víc času. Nenapsal/a jsem všechny klady a zápory, ale snažil/a jsem se pracovat samostatně.

S pomocí jsem rozpoznal/a a stručně popsal/a záměr autorky. Měl/a jsem problémy písemně formulovat klady a zápory společenství.